

Samrådsyttrande rörande restaurering av flottledspåverkade miljöer i delar av Härjedals - Ljusnan, Härjedalens kommun

Diarienummer 353-2022

Svenska Kanotförbundet 2022-03-28

Vi börjar med att be om ursäkt att det ursprungliga mejlet till Svenska Kanotförbundet hamnat mellan stolarna och tacka för att ni uppmärksammat oss på den miss vi gjort.

Vi har nu tagit del av underlag för samråd inför tillståndsansökan diarienummer 353-2022.

Vi tycker att intentionen är bra, även om vi har en del synpunkter som vi hoppas ska kunna beaktas i det fortsatta arbetet. Med det sagt lämnar vi följande yttrande, och ser fram emot fortsatt dialog.

Våra kontaktpersoner i ärendet är Anders Ahnesjö anders.ahnesjo@telia.com 0705-795072 och Katinka Ingves katinka.ingves@kanot.com 0766-114303

Svenska Kanotförbundet ser inte att hänsyn till rörligt friluftsliv i alla dess former nämns mer än "i förbifarten" på sidan 33 och sidan 36. Paddling eller kanot nämns inte alls. Paddling bedrivs av många och i många olika former. På sidan 33 står att det i området ska ges möjligheter bedriva rörligt friluftsliv vilket är bra och viktigt. På sidan 36 står det att "*riksintresse för friluftsliv... inte påverkas av åtgärderna*". Vi är övertygade att om åtgärderna görs på ett genomtänkt sätt med hänsyn tagen till den kunskap som finns idag så kan utfallet bli till och med bättre än befintliga förutsättningar.

Vi noterar att det bedrivs paddling i området, vi bifogar ett exempel på ledbeskrivning (bilaga 1). Det finns även ett internationellt intresse för paddling i området. Beskrivningar finns med i boken DKV-Gewässerführer Ausland Skandinavien.

Intresset för paddling är stort. Kanotsporten utvecklas med nya typer av kanoter som är mer lättmanövrerade och kräver mindre vatten, ett exempel på det är packkraft som är uppblåsbara kanoter. Det öppnar för paddling i riktigt små vattendrag. Vi anser att området har mycket bra förutsättningar för paddling idag och förhoppningsvis än mer efter genomförda åtgärder.

Vi har idag inte den lokal- och detaljkännedom, om vattendragen som ska restaurera, som krävs för detaljerade synpunkter i varje enskild del. Vi kommer att lämna några generella synpunkter i de olika delarna. För att kunna ge detaljerade synpunkter krävs högupplösta drönbilder där tänkta passager för paddlare finns markerade. Vi kan komplettera de generella synpunkter vi lämnar här i ett senare skede.

Generellt anser vi att vid alla åtgärder är dokumentationen viktig. Det gäller före åtgärd med högupplösta drönbilder där en tänkt paddlingsbar sträcka markeras samt efter genomförda åtgärder. Det är viktigt för att kunna utvärdera utfallet och även för att dra lärdom av de insatser som genomförs.

Kanotförbundet har även ett projekt beviljat av Riksidrottsförbundet som gäller viktiga aspekter vid återsällning av vattendrag som vi kommer att färdigställa inom kort. Inom projektet samarbetar vi med Friluftsförbundet och Scouterna för att få en så bred syn på de förutsättningar på rörligt friluftsliv med kanot som möjligt. Vi räknar med att kunna distribuera den i början av maj. Där kommer en mer tydlig beskrivning av vad paddling är, vilken hänsyn som är viktig att ta för att paddling ska kunna bedrivas. De hänsyn som krävs står i samklang med de krav fiskar och vattenlevande organismer har liksom tvåbenta fiskare.

Tyvärr finns exempel på restaureringar som inte blivit bra för någon p.g.a. att hänsyn inte tagits till befintlig kunskap i tillräcklig utsträckning. Peppra och salta (*sprida mycket sten utan plan och utan tydlig strömfåra*), träd över strömfåran, överfallsdammar som skapar farliga valsar är några exempel.

Vikten av en tydlig strömfåra kom fram i Dalarna och restaurering av Rotälven. Vi antar att ni har tagit del av Erik Degermans & Ingemar Näslunds rapport *Fysisk restaurering av akvatiska miljöer* där finns avsnitt som berör just återställning med hänsyn till rörligt friluftsliv inkluderande kanot. På sidan 281 (figur 149) illustreras en naturlig fåra i Rickleån med tydlig slingrande fåra i menadrar.

Vår bedömning är att de vatten som planeras att restaureras är mycket lämpade för paddling. Om hänsyn tas till kanotisternas behov uppfylls även fiskarnas behov. Det finns en generell formel, "om ett vatten har 2,5 gånger mankhöjden på en fisk är det optimalt" Vi pekar på att ett optimalt djup i en passage i en fors är 60 cm dvs. exempelvis en lax med mankhöjd 24 cm har samma optimala djup. I båda fallen kan naturligtvis andra djup fungera om än inte lika optimalt.

Hänsynstagande till friluftsliv och paddling bör tas genom att i görligaste mån placera stenblocken så att det vid högvatten bildas en framkomlig fåra någon meter bred. Död ved bör inte tillföras genom att fälla träd tvärs över strömmen, de skall läggas med rotklumpen på land och kronan nerströms.

De varierade lungvattensträckorna med högt naturvärde och strömsträckorna ger variation för en intressant kanotled. För att berörda vattendrag även fortsatt ska vara bra kanotleder behöver hänsyn tas till möjligheterna att paddla. Åtgärderna kan göras i samklang med att förbättra förutsättningar för växt- och djurlivet att naturligt återhämta sig och utvecklas. Placering av enskilda stenar påverkar inte den biologiska mångfalden men kan göra skillnad på om fors är paddelbar eller inte.

Det är av yttersta vikt att de nu planerade åtgärderna för återställning av vattendragens miljö tar tillräcklig hänsyn rörligt friluftsliv inklusive paddling och integrerar hänsynstagande till paddling i hela restaureringsprocessen, från planering till utvärdering. Det känns bra att ni påmint oss så vi kan bidra i den fortsatta processen.

Lite mer detaljerade synpunkter på samrådsunderlaget blir egentligen 2 delar en som gäller för del 1-6 som har många likheter så en del kommentarer upprepas inte men de gäller i stor del alla. Del 7-9 har också sinsemellan stora likheter.

Åtgärdssträcka 1

Beakta en huvudfåra som har djup och svängradie som möjliggör paddling.

Åtgärdssträcka 2

Beakta en huvudfåra som har djup och svängradie som möjliggör paddling. *De största stenarna i schaktvallen sorteras ur, de används till att bygga nya och förstärka befintliga ståndplatser i huvudfåran.* Det är av yttersta vikt hur blocken placeras för att paddling ska kunna ske på ett säkert sätt. Det hindrar inte att uppnå optimering för fisk. Vid uppgrundning av forsen gäller samma sak, en djupfåra behöver beaktas. Inte bara för paddling utan även för den biologiska mångfalden vid låga flöden av vatten.

Åtgärdssträcka 3

Eftersom planen är att trycka mer vatten mot innerkurva är våra synpunkter om placering av block och huvudfåra som har djup och svängradie av yttersta vikt.

Åtgärdssträcka 4

Det är bra att man beaktar att de stora stenar som placeras ut grävs fast så att den placering de ges behålls även vid höga flöden. Att återskapa vindling är positivt men svängradier behöver beaktas.

Åtgärdssträcka 5

Samma synpunkter om huvudfåra som har djup och svängradie gäller.

Åtgärdssträcka 6

Det är bra att man söker återskapa en mer naturlig fåra men det är viktigt att beakta att naturliga forsar har en tydlig huvudfåra som håller vatten även vid låga flöden och att placering av material och stora block sker på ett genomtänkt sätt som möjliggör paddling utan. Det känns bra med er mening " För att kompensera den eventuella breddningen kan strandzonen dras ut mot huvudfåran för att på så vis behålla djupet i älven".

Åtgärdssträcka 7

Tanken att skapa stånd- och lek- platser är bra. Ett rejält bakvatten, om det ges tillräckligt utrymme, är en sak som kanotister också uppskattar. En liten fundering är formuleringarna om en förstärkning av forsacken uppströms och längst ner pga. att den idag är "diffus". Vi vet inte säkert hur ni menar men vill påtala riskerna om man gör det till en tydlig nacke som är kontinuerlig över hela bredden. En tydlig nacke över hela forsens bredd kan skapa farliga valser som kan vara svåra att tas sig ur både som kanotist och fiskare.

Åtgärdssträcka 8

Att bromsa vattenhastigheten genom att få en mer slingrande forssträcka är positivt om man beaktar svängradie och att det finns en djupfåra. När det gäller arbete med död ved vill vi poängtera att den då behöver placeras klokt med rotändan uppströms och gärna dra ikull träd så att de fortfarande har en naturlig förankring på land. Om träd placeras fel kan det vara en potentiell livsfara.

Åtgärdssträcka 9

Vi repeterar vikten av att träd placeras rätt med rotändan uppströms och gärna dra ikull träd så att de fortfarande har en förankring på land. Om träd placeras fel kan det vara en potentiell livsfara.

Våra allmänna synpunkter är att vi anser att fortsatt framkomlighet och rimlig säkerhet för paddling konkret och explicit ska beaktas i både planering, genomförande och uppföljning

I punktform blir det;

- I högupplösta drönarbilderna ska den efter restaureringen tänkta huvudfåra markeras och delges paddelklubbar, uthyrare och andra intressenter innan arbetena startas och därefter förmedlas till arbetsledare och maskinförare så att alla led har tillgång till samma information. Målet är att behålla eller skapa en obruten sträckning som är paddelbar.
- Efter slutfört arbete ska varje åtgärdat älvsträcka åter dokumenteras med drönare, som underlag både för projektdokumentation och för att ta fram en uppdaterad kanotledsbeskrivning.

- vid forsackar ska huvudfårans början vara synligt från uppströms positioner, och innan forsen ska möjlighet att nå land med bakvatten och anslutning till möjlig landpassage förbi forsen finnas.
- huvudfårans meandra ska ha minst 20 m kurvradie i mindre vatten, och längre kurvradier i större forsar .
- ingen sprängsten, huggen sten eller armeringsjärn från gamla ledarlar får läggas i vattendraget.
- Tillräckliga resurser ska avsättas för att vid behov kunna göra enklare efterarbeten såsom att flytta något enstaka block samt korrigera för misstag.

Död ved utgör en potentiell dödsfara för kanotister och andra som vistas vid strömmande vatten, oavsett om veden är av naturligt ursprung eller tillförd vid restaurering. Därför bör stor hänsyn och medvetenhet om farorna gälla, med beaktande av

- fällda träd som tillförs ska dras omkull så att roten hänger samman med trädet och förankrar rotändan på land,
- trädstam och grenverk ska riktas nerströms, aldrig tvärs över vattendraget,
- vid kvillområden läggs veden i sidofårar, undvik huvudfårans,
- förankring ska göras naturligt, inga rep, vajrar eller andra anordningar får användas,
- ta bort vedstammar som på ett farligt sätt blockerar huvudströmfårar,
- vid ytterkurvor där strömmen trycker på får inga trädstammar placeras, placera dem hellre längs med innerkurvor där de övrigt kan tänkas vara tillgängliga längre.

Vi hoppas att ovanstående punkter beaktas i den fortsatta processen och att nämnda vattendrag kan vara till glädje för olika friluftssintressen, nu och under lång framtid.

Bilaga 1, Paddla kanot i härliga Härjedalen.

Bilaga Hänsyn till forspaddling och rörligt friluftsliv med kanot vid restaurering av vattendrag kommer att skickas så snart den är helt klar.

pierre.samuelsson@lansstyrelsen.se

elin.gotzmann@lansstyrelsen.se

robert.martinsson@lansstyrelsen.se

janne.gabrielsson@herjedalen.se